

Іринчина Інна Борисівна

Доцент кафедри міжнародної торгівлі і маркетингу
«КНЕУ імені Вадима Гетьмана»
проспект Берестейський, 54/1, Київ, Україна
e-mail: irynchyna@gmail.com
ORCID:0000-0003-3389-7726

МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ЯК ФУНДАМЕНТАЛЬНА ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ГЕОЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Irynychyna I Inna

PhD in International Economic Relations
KNEU named after Vadym Hetman
Beresteyskiy avenue, 54/1, Kyiv, Ukraine
e-mail: irynchyna@gmail.com
ORCID: 0000-0003-3389-7726

MULTIDISCIPLINARY COMPETENCES AS A FUNDAMENTAL COMPETITIVE ADVANTAGE OF INTERNATIONAL TRADE ENTITIES

Анотація. Статтю присвячено науково-практичному обґрунтуванню новітньої моделі Економічної дипломатії — «Геоелектронічної», яка потребує втілення мультидисциплінарних компетентностей акторів дипломатії. Інноваційні підходи до вирішення завдань у сфері Економічної дипломатії, на базі міждисциплінарних компетентностей сприятимуть формуванню якісного рівня сприйняття України у міжнародних відносинах. У свою чергу, попередня «Торговельно-організаційна» модель роботи економічних дипломатів спрямована була на кількісні показники. Актуалізується формування геоелектронічної моделі економічної дипломатії на протилежності торговельно-організаційній. Світогосподарська система перебуває на етапі оновлення провідних засад функціонування та взаємодії суб'єктів. Усвідомлення особистої відповідальності держав за успішність розкриття потенціалу національних економічних інтересів та забезпечення необхідного рівня національної економічної безпеки в умовах викликів сучасного етапу Глобалізації, актуалізує роботу економічних дипломатів.

Геоелектронічна модель економічної дипломатії передбачає візію формування стійкої та гнучкої національної економічної системи України в умовах постійно змінюваних характеристик зовнішнього та внутрішнього середовища. Модель передбачає формування потужної «Сили голосу Держави» при формуванні нового Світоустрою. Новітня модель передбачає свідоме, ґрунтовне, своєчасне реагування на виклики міжнародного торговельного середовища та моніторинг внутрішніх параметрів ефективного функціонування національної економіки у міжнародній торговельній системі засобом колаборативної роботи фахівців різних сфер і спеціалізацій, мультидисциплінарних компетенцій дипломатів. Передумовою запровадження Геоелектронічної моделі має стати практична реалізація Проєктів: «Ukrainian First» та «Ukrainian ReStart». За результатом реалізації цих проєктів має стати посилення рейтингових позицій України у міжнародних економічних відносинах та перехід від торгово-організаційної до Геоелектронічної моделі Економічної дипломатії.

Висвітлено роль мультидисциплінарного підходу до вирішення як зовнішніх так і внутрішніх загроз які набувають усе масштабнішого характеру дії. Прийняття ефективних рішень потребує охоплення різних сторін проблематики різними експертами з різноманітних галузей та сфер Світогосподарської системи. Міждисциплінарні колаборативні групи фахівців, як засвідчує досвід Глобальної дипломатії, спроможні подолати і передбачити настання з вищим ступенем вірогідності аніж, суто команда вузьких спеціалістів економістів, чи істориків, чи правовиків, чи то міжнародних економістів, фокус уваги яких обумовлений їх спеціалізацією та компетенціями. Доведено необхідність безперервності аналітичної роботи, формування банку ідей, пошуку нових шляхів для вирішення стандартних загроз та непередбачуваних викликів із присутністю на ринках міжнародної торговельної системи національних суб'єктів господарювання.

Ключові слова: багатосторонні відносини, Геоелектронічна модель економічної дипломатії, Глобальна дипломатія, Глобальна економічна система, двосторонні відносини; Економічна дипломатія, мультидисциплінарні компетентності; міжнародний бізнес; національна безпека, національні економічні інтереси, міжнародна торгівля, торговельно-організаційна модель економічної дипломатії.

Abstract. The article is devoted to the scientific and practical substantiation of the newest model of Economic Diplomacy — “Goeconomic”, which requires the implementation of multidisciplinary competencies of diplomatic actors. Innovative approaches to solving problems in the field of Economic Diplomacy, based on interdisciplinary competencies, will contribute to the formation of a qualitative level of perception of Ukraine in international relations. In turn, the previous “Trade and Organizational” model of work of economic diplomats was aimed at quantitative indicators.

The formation of a Goeconomic model of economic diplomacy is being actualized as opposed to a trade-organizational one. The world economic system is at the stage of updating the leading principles of functioning and interaction of subjects. Awareness of the personal responsibility of states for the success of revealing the potential of national economic interests and ensuring the necessary level of national economic security in the face of the challenges of the modern stage of Globalization, actualizes the work of economic diplomats.

The Goeconomic Model of Economic Diplomacy envisages a vision of forming a stable and flexible national economic system of Ukraine in the conditions of constantly changing characteristics of the external and internal environment. The model envisages the formation of a powerful “Power of the State’s Voice” in the formation of a new World Order. The latest model envisages a conscious, thorough, timely response to the challenges of the international trade environment and monitoring of the internal parameters of the effective functioning of the national economy in the international trade system by means of collaborative work of specialists from different fields and specializations, and multidisciplinary competencies of diplomats. The prerequisite for the introduction of the Goeconomic Model should be the practical implementation of the Projects: “Ukrainian First” and “Ukrainian ReStart”. The result of their implementation should be the strengthening of Ukraine’s rating positions in international economic relations and the transition from the trade-organizational to the Goeconomic model of Economic Diplomacy.

The role of a multidisciplinary approach to solving both external and internal threats that are becoming increasingly large-scale in nature is highlighted. Making effective decisions requires covering different aspects of the problem by different experts from various industries and spheres of the World Economic System. Interdisciplinary collaborative groups of specialists, as evidenced by the experience of Global Diplomacy, are able to overcome and predict the onset with a higher degree of probability than a purely team of narrow specialists of economists, historians, lawyers, or international economists, whose focus of attention is determined by their specialization and competencies. The need for continuity of analytical work, the formation of a bank of ideas, the search for new ways to

solve standard threats and unforeseen challenges with the presence of national economic entities in the markets of the international trading system is proved.

Key words: multilateral relations, Geoeconomic model of economic diplomacy, Global diplomacy, Global economic system, bilateral relations; Economic diplomacy, multidisciplinary competencies, international business; national security, national economic interests, international trade, trade and organizational model of economic diplomacy.

JEL codes: F13, F53, K33.

Постановка проблеми. Сучасні позиції держав у Глобальній економічній системі визначають успішність вирішення нею економічних, фінансових, політичних, інноваційних, технологічних, інформаційних, тощо проблем розвитку. Торговельно-організаційна модель економічної дипломатії не вирішує питання ефективного захисту національних інтересів, національно економічних та національної як економічної, так і загалом національної безпеки. Не сприяє відчутній ролі держави у геоекономічній і геополітичній трансформації Світогосподарської системи. Натомість, геоекономічна модель економічної дипломатії спрямована не так на кількісні, як на якісні показники зовнішньоекономічної, зовнішньоторговельної взаємодії держави із суб'єктами міжнародних економічних відносин (МЕВ). У першу чергу, на двосторонньому рівні, й, у логічній послідовності, виході на вищий потужніший рівень сприйняття держави на багатосторонньому рівні Глобальної екосистеми. Впровадження геоекономічної моделі економічної дипломатії країни відбувається одночасно із актуалізацією формування Глобальної дипломатії у Світогосподарській системі [4].

Ефективність реалізації потенціалу держави у Світовому господарстві, першочергово залежить від ефективності налагодження її взаємодії з іншими суб'єктами. Сучасний стан національної економіки України та характеристика двосторонніх і багатосторонніх відносин висвітлює проблематику пошуку нових підходів — дій задля нового старту як для оздоровлення внутрішньої економічної системи, так й задля реалізації ефективних інтеграційних намірів. Взаємини держав за усталеного Світоустрою характеризуються повільністю й багатоукладністю, що не відповідає нагальним потребам швидкого, своєчасного реагування й прийняття стратегічних рішень.

Аналіз досліджень і публікацій. Досліджувана нами проблематика вкрай актуальна і нагальна, тому й привертає увагу чисельної когорти експертів та фахівців у галузі економічної дипломатії, міжнародних торговельних відносин, глобальної дипломатії. Ще у 2016 році видатний експерт, практик і науковець з дипломатичної роботи О.Г. Білорус зазначав актуалізацію створення саме Глобальної дипломатії, сформовані інструменти якої сприяли б формуванню ефективних взаємовідносин держав задля реалізації їх економічних потенціалів у Світогосподарській системі на толерантній основі [4]. Слід акцентувати на ролі науково-практичних фахівців, дослідницька робота, яких сконцентрована на характеристиці специфіки економічної дипломатичної роботи в Україні Н. М. Грушинська, Н.О. Татаренко, К.А. Флісак, О.М. Шаров [3, 5 — 7] Заслужують на увагу при роботі над тематикою дослідницькі напрацювання Л.Л. Антонюк, Д.Г. Лук'яненко, Т.М. Циганкової, О.М. Яценко та ін.

Методологія дослідження. Під час науково-практичного дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи. А саме: методи наукової абстракції, аналізу і синтезу, індукції і дедукції застосовано при визначенні сучасних тенденцій та проблем розвитку Глобальної економічної системи. Методи порівняльного й системного аналізу та синтезу, наукових узагальнень, історичний метод, графічний метод, а також аналітичний метод застосовано при визначенні стану та тенденцій розвитку дво- і багатосторонніх відносин національної економічної системи на макро та мікро період трансформації.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. За умов турбулентності сучасного розвитку Світової економічної системи, та не вигідних позицій України для реалізації її національних економічних інтересів у ній та, відповідно, захисті належного рівня національної безпеки. Негайного перегляду потребують технології та інструменти дипломатичної роботи задля формування новітньої моделі економічної дипломатії, спроможної забезпечувати вирішення глобальних викликів для стабільного розвитку національної економіки України у межах Світогосподарського простору.

Отже, **метою науково-практичної статті** є формування та обґрунтування оптимальної моделі економічної дипломатії, яка б сприяла ефективній трансформації позицій України у Гоекономічному та Геополітичному просторі на основі мультидисциплінарних компетенцій.

Виклад основного матеріалу. Позиції країни у Гоекономіці визначають її вплив у Геополітиці. І це вкрай важливо усвідомити при трансформації стратегії дипломатичної роботи та оновлення моделі Економічної дипломатії. Тренд економізації Дипломатії держав Глобальної економіки відповідає потребам формування Нової реальності — Нового Світопорядку, за якого будуть відновлені можливості і гарантії толерантного розкриття потенціалів Національних економічних систем у межах Глобальної економічної системи.

Слід виділити трактування Економічної дипломатії як специфічної галузі сучасної дипломатичної діяльності, пов'язаної із використанням економічних проблем як об'єкта та засобу співпраці у міжнародних відносинах, яка є складовою зовнішньої політики та міжнародної діяльності держави, де зовнішня політика визначає цілі та завдання економічної дипломатії, яка своєю чергою використовує свої засоби та методи [1, с. 7].

Аналіз об'єктивних умов взаємин держав та компаній у МЕН дозволяє означити таку проблематику:

- економічні війни;
- гібридні війни;
- військова агресія;
- геополітизація торговельних переговорів;
- конкуренція за відкриття нових ринків;
- боротьба за доступ до природних ресурсів тощо.

І в той же час актуалізацію:

- активізація формування інституційного механізму економічного напрямку при трансформації міжнародних інституцій;
- усвідомлення ролі зовнішньої \міжнародної торгівлі у забезпеченні та реалізації Національних інтересів держави;
- пріоритизація реалізації національних Експортних стратегій;

- логічне продовження Глобальних перетворень на шляху Глобалізації Економіки.

Гео економічна модель Економічної дипломатії передбачає забезпечення країні достойного місця у сучасній глобальній економіці, задля забезпечення можливості гідної відповіді на «геоекономічний виклик» сучасності (економічні війни, геополітизація торговельних переговорів, конкуренція за відкриття нових ринків і доступ до природних ресурсів тощо).

На нашу думку, суть Геополітичної моделі на протипагу торговельно-організаційної має полягати, перш за все, у формуванні власної системи сили через фокусування на моніторингу особливостей, унікальностей національної економічної системи України — Проєкт “Ukrainian First”. І, лише у другу чергу, через реалізацію проєкту “Ukrainian Restart” — моніторингу стану наявних двосторонніх, багатосторонніх відносин України та оновленню їх у відповідності із Світогосподарськими трендами та при дотриманні принципу взаємовигідної співпраці\ товарообміну. Отож, саме з позиції формування Системи сили держави — посилення й розвитку її позицій у Світовому господарстві досяжним стає вплив держави на процес новоутворення Світоустрою. Формування «Системи сили України» — самодостатності та поваги від міжнародного середовища відбуватиметься внаслідок мультидисциплінарного підходу при роботі економічних дипломатів у Проєктах “Ukrainian First” та «Ukrainian ReStart»:

1) впорядкування Національної економічної системи через усвідомлення її переваг та сприяння їх масштабуванню у Світогосподарській системі відповідно до трендів розвитку міжнародних ринків товарів, послуг, ресурсів та ідей

2) та через раціоналізацію сприйняття держави у міжнародних економічних відносинах, внаслідок виявлення\ започаткування взаємо прибуткових, взаємо ціннісних нових Проєктів — як результат аналізу національних економічних стратегій держав і, відповідно, виявлення потенційно важливих сфер, об’єктів двосторонньої взаємодії.

Доречним є орієнтування на ефективний досвід світової дипломатії. «У Англії немає а ні вічних союзників, а ні ворогів. Лише національні економічні інтереси вічні і незмінні. І наш обов’язок дотримуватися їх...», — зазначав під час виступу у Парламенті Великої Британії лорд Г. Дж. Т. Пальмерстон [3]

Акцентуємо увагу на сучасних характеристиках форм міжнародної економічної взаємодії держав та компаній. Форми міжнародної економічної взаємодії включають моделі взаємин:

- Співробітництва — гра з позитивною сумою,
- Боротьби — гра з негативною сумою.
- Суперництва — гра з нульовою сумою [13].

Реальності взаємин держав у Світогосподарській системі, найвживанішою означають модель за назвою «Боротьба». Її розуміння міжнародної торговельної системи з її практикою перевищення пропозиції над купівельноспроможним попитом, як майданчика, де реалізувати прибутковий намір можна суто або створивши новий ринок — створивши інноваційну пропозицію. Або ж відібравши позиції іншого суб’єкта на відомих ринках товарів, послуг, ідей. Модель «Боротьба» передбачає «Гру з негативною сумою», застосування обманних технологій та інструментів, дезінформування тощо включно до військових дій. У свою чергу, друге місце за вживаністю посідає модель «Суперництво», яка

означає «гру з нульовою сумою», застосовує політичні й економічні науки та практики МЕВ; лукавство та пропаганду як дипломатичні прийоми досягнення своїх цілей.

Аналіз стану двосторонніх економічних відносин України відверто характеризує не вигідність використання жодної з означених форм МЕВ на даний момент. Моделі «Боротьба» і «Суперництво» вимагають потужніших характеристик економічного розвитку, аніж спроможна продемонструвати країна опісля 3-х років перебування у війні. Бажана, на перший погляд, новітня модель за назвою «Співробітництво», передбачає взаємо зацікавленість, наявність економічних проєктів співтворчості або ж політичного союзнитва — в основі своїй передбачає довіру, прозорість, інформування та пошук й реалізацію об'єктів та ситуацій об'єднання.

У свою чергу, впровадження Геоекономічної моделі Економічної дипломатії спроможне сформулювати передумови взаємодії України з іншими гравцями Світової економічної системи у форматі «Співробітництва» як результат формування та реалізації проєктів співтворчості або ж союзнитва національних компаній з бізнесом інших держав.

Міжнародна торгівля є багатогранною й усвідомлення цього факту учасниками ринків товарів, послуг, ідей та ресурсів, ефективно спрямовуватимуть їх пошук до креативних рішень й формування взаємо ціннісних проєктів. Реалізація Проєкту «Ukrainian ReStart» передбачає перегляд існуючих відносин й виведення їх на вищий рівень за результатом усвідомлення новітніх сфер перетину інтересів держав. Перспективні проєкти: АПК; Товари; Послуги. Оцінка результатів аналітично-інформаційної роботи українських Представництв, Посольств, Консульств «Україна очима суб'єктів МЕВ» [11].

Сенс Проєкту «Ukrainian First» полягає у забезпеченні Національної безпеки засобами Економічної Дипломатії. Тобто, реалізації національних інтересів України, у першу чергу, національних економічних інтересів у МЕВ опісля моніторингу та упорядкування національного ринку товарів, послуг, ресурсів та ідей. Згідно Проєкту, формуємо «з муха слона» — розбираємо національну економіку на «пазли» задля масштабування «+» \переваг і сильних сторін з точки зору рівня міжнародної конкурентоспроможності та трансформування «-» \загроз і слабких\дефіцитних сторін, в унікальності \особливості Національного господарства.

За підсумками мультикомандної роботи економічних дипломатів у Проєктах «Ukrainian First» та «Ukrainian ReStart» — легалізація «Геоекономічної моделі Економічної дипломатії» System of power of Ukraine in Global Economy.

Таким чином, сучасне середовище міжнародної торговельної системи, яке характеризується як турбулентне, важко прогнозоване, званою мірою хаотичне та невизначене для національного бізнесу у міжнародній торговельній системі. Непередбачуваність та багатоукладність викликів, з якими необхідно працювати суб'єктами міжнародної торгівлі, потребує врахування професійних точок зору фахівців різноманітних сфер і профілів. Мультидисциплінарний підхід — це багатоаспектний, багатопредметний кут зору при формуванні стратегічних рішень. Підхід до пошуку рішень у не типових ситуаціях, сферах, в обмежені за часом терміни. Непередбачуваність та складність прогнозування зовнішніх, внутрішніх викликів для стабільного функціонування та розвитку Національно-

го господарства, актуалізує пошук ефективних методів та інструментів збалансування власних інтересів держав у рамках власної економічної, виробничої спроможності \потужності, фінансово-інноваційного потенціалу, репутаційних переваг та інтересів суб'єктів навколишнього середовища міжнародних економічних відносин й факторів розвитку Світогосподарської системи. Формування взаємоприйняттого консенсусу інтересів у міжнародних торговельних відносинах є передумовою ефективного функціонування усіх учасників МЄВ. Одними з новітніх рекомендацій для майбутньої результативності учасників, за таких умов, сформовані експертами Всесвітнього економічного форуму, це колаборація та пошук рішень у не типових місцях\сферах\секторах Світогосподарської системи із нового кута зору на традиційні взаємини держав та налагодження новітніх партнерств [12]. Зокрема, йдеться про креативність як результат мультидисциплінарного вивчення проблематики у якості основного підходу при прийнятті рішень Економічної дипломатії.

Дискусія. Враховуючи позитивні характеристики сенсу впровадження Геоекономічної моделі Економічної дипломатії та її амбітність для сучасного етапу розвитку України у міжнародних відносинах слід акцентувати увагу на загрозах, ризиках і викликах, які слід усвідомлювати задля успішного вирішення їх.

Так, торгово-організаційна модель могла базуватися суто на методах економічного моделювання та бути впровадженою засобами ефективної комунікативної дипломатичної роботи у класичному (традиційному) її розумінні. У свою чергу, Геоекономічна модель потребує поглибленої аналітичної роботи фахівців різноманітних сфер і спеціалізацій (Проекти “Ukrainian First” та «Ukrainian ReStart») задля усвідомлення переваг Національної економіки в умовах сучасних вимог Глобального господарства, з одного боку. З іншого, визнання слабких сторін й кропітка трансформація їх у когорту переваг з точки зору принципу взаємовигідності взаємин суб'єктів МЄВ. Це й вимагає застосування мультидисциплінарного підходу, команди дипломатів з відповідними компетентностями.

Висновки. Економічна дипломатія покликана гармонізувати внутрішнє середовище держави із зовнішнім середовищем МЄВ. Стратегія формування потужної «сили голосу» України при вирішенні Геополітичних питань засобом реалізації «Геоекономічної моделі» Економічної дипломатії є раціональним рішенням ґрунтованим на сучасних характеристиках основ взаємодії суб'єктів у Світогосподарському просторі. Економічна Дипломатія перебуває на перетині Міжнародних політичних, економічних та правових відносин. Сенс економічної дипломатії полягає у позиціонуванні держави у міжнародних економічних відносинах з акцентом на економічній складовій. Політичне середовище сповнене амбіцій, більш жорстке. Успіх у міжнародних комунікаціях у політичній площині базується на наявності у держави потужного ВПК, передбачає спроможність до протистояння. У свою чергу, економічне середовище Глобального співтовариства оптимальне для налагодження взаємовигідних міжнародних відносин, адже зацікавленість у нових і нових векторах масштабування прибутковості природньо притаманне усім суб'єктам МЄВ поза впливу культур, релігій, мов і культур. Отож, інтенсифікація участі Економічної дипломатії у справі відновлення об'єктивних умов національної безпеки задля відновлення, стабілізації та розвитку національної економіки України через

трансформацію «торгово-організаційної» на «Гео економічну модель» ґрунтовна і абсолютно обумовлена нагальними проблемами та напрацьованим станом України у МЕВ. Саме економічні інструменти слід використовувати як інструмент впливу\боротьби за Новий Світопорядок — Гео економічну трансформацію і відповідно Геополітичну силу впливу.

Професійна спільнота гостро відчуває брак фахівців у галузі Економічної Дипломатії в умовах сучасного стану МЕВ. Це мають бути фахівці обширних мультидисциплінарних компетенцій, які забезпечуватимуть максимальну результативність рішень у багатосторонніх і багатопредметних відносинах України у різноманітних сферах та у відповідь на непрогнозовані виклики як внутрішнього, так і зовнішнього середовища.

В умовах стійкого перевищення ринкової пропозиції над купівельноспроможним попитом у період впровадження принципу раціонального споживання, підхід до формування конкурентних переваг змінюється як, власне, і трактування самих конкурентних переваг. Ефективні комунікації як конкурентна перевага стають на провідне місце, на думку експертів провідних гравців міжнародної торговельної системи, залишаючи інноваційність на другому й переваги у продуктивності виробництва\праці на третьому і т.д.. Формуванню компетенцій ефективної комунікативної роботи сприяють напрацьовані навички роботи у мультидисциплінарних командах, сформованих задля реалізації відповідальних для рейтингових позицій держави у МЕВ проєктах Економічної дипломатії. Мультидисциплінарні компетентності як конкурентна перевага є новітнім явищем, яке потужно й результативно застосовується при прийнятті бізнесових рішень в умовах турбулентності світогосподарської системи провідними Глобальними компаніями та Державами. Мультидисциплінарні компетенції стають надбанням результативної колаборативної роботи фахівців над міжнародними проєктами\завданнями та впроваджуються у наукову діяльність, набувають статусу детермінант.

Література

1. Дипломатичний архів. (н.д.). Міністерство закордонних справ України. Отримано з <https://earchive.mfa.gov.ua/>
2. Klein, M. C. (2020). Trade wars are class wars: How rising inequality distorts the global economy and threatens international peace. Yale University Press.
3. Шаров, О. М. (2019). Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи. Київ: НІСД.
4. Білорус, О. Г. (2016). Імперативи економічної дипломатії в умовах глобальної неоконвергенції. Науковий вісник Дипломатичної академії України. Серія «Економічні науки», (23), 129.
5. Фліссак, К. А. (2016). Економічна дипломатія у системі забезпечення національних інтересів України. Тернопіль: Новий колір.
6. Татаренко, Н. О. (2015). Економічна дипломатія: світовий досвід та українські здобутки (політико-економічний аспект). Науковий вісник Дипломатичної академії України, 2(22), 4–9.
7. Грущинська, Н. М. (2016). Економічна дипломатія як потужний інструмент подолання конфліктогенності країн. Економічний нобелівський вісник, (1), 85–90.

8. Meier, G. M. (1998). The international environment of business: Competition and governance in global economy. Oxford University Press.
9. Taleb, N. N. (2012). Antifragile: Things that gain from disorder. Random House.
10. Kim, W. C., & Mauborgne, R. (2015). Blue ocean strategy: How to create uncontested market space and make competition irrelevant. Harvard Business School Publishing.
11. Dixit, A. K., & Nalebuff, B. J. (2008). The art of strategy: A game theorist's guide to success in business and life. W.W. Norton & Company.
12. Sulek, M. (2012). Prakseologiczna teoria stosunków międzynarodowych. Przegląd Strategiczny, (1), 39.

Reference

1. Diplomatic Archive. (n.d.). Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. Retrieved from <https://earchive.mfa.gov.ua/>
2. Klein, M. C. (2020). Trade wars are class wars: How rising inequality distorts the global economy and threatens international peace. Yale University Press.
3. Sharov, O. M. (2019). Ekonomichna diplomatia: osnovi, problem ta perspektivi. Kyiv: NISD.
4. Bilorus, O. G. (2016). Imperatyvy ekonomichnoi dyplomatii v umovakh hlobalnoi neokonverhentsii. Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy. Seriia "Ekonomichni nauky", (23), 129.
5. Flisak, K. A. (2016). Ekonomichna dyplomatia u systemi zabezpechennia natsionalnykh interesiv Ukrainy. Ternopil: Novyi kolir.
6. Tatarenko, N. O. (2015). Ekonomichna dyplomatia: svitovyi dosvid ta ukrainski zdobutky (polityko-ekonomichni aspekt). Naukovyi visnyk Dyplomatychnoi akademii Ukrainy, 2(22), 4–9.
7. Gruschinska, N. M. (2016). Ekonomichna dyplomatia yak potuzhnyi instrument podolannia konfliktogenosti krain. Ekonomichni nobelivskyi visnyk, (1), 85–90.
8. Meier, G. M. (1998). The international environment of business: Competition and governance in the global economy. Oxford University Press.
9. Taleb, N. N. (2012). Antifragile: Things that gain from disorder. Random House.
10. Kim, W. C., & Mauborgne, R. (2015). Blue ocean strategy: How to create uncontested market space and make competition irrelevant. Harvard Business School Publishing.
11. Dixit, A. K., & Nalebuff, B. J. (2008). The art of strategy: A game theorist's guide to success in business and life. W.W. Norton & Company.
12. Sulek, M. (2012). Prakseologiczna teoria stosunków międzynarodowych. Przegląd Strategiczny, (1), 39.